

Schriftgedeelten op wel omschreven psychische toestanden. — dit alles moet óók vrucht zijn van de psychologie van de religie. Reeds dertien jaar geleden wees Prof. Hoekstra op één en ander in zijn inaugurele rede.

Ook de dogmatiek mag deze wetenschap niet linksch laten liggen. Vooral in den locus over de weldaden van het genadeverbond zal zij zich ernstig hebben bezig te houden met hetgeen omtrent de psychologie van bekeering en toeëiening der weldaden des heils, omtrent de zielkunde van de geloofsworstelingen en de heiligmaking, door geloovige wetenschap werd opgemerkt.

En voor de praktijk van het leven zal de psychologie van de bekeering inderdaad rijke vruchten kunnen geven.

Het verstaan van wat er door Gods genade in de ziel geschiedt bij de bekeering, voorzover dat zielekundig verstaanbaar is, is voor ieder geloovige van het grootste gewicht. En de wetenschap, die zich buigt voor de Schrift heeft er het grootste belang bij ook deze werken Gods, voorzover zulks mogelijk is, te doorzien en te ontleden.

Maar vast staat wel, dat dan de psychologie der bekeering, waarvan wij ons kunnen bedienen, en die waarde zal hebben voor de theologie, zich op principieel ander standpunt heeft te stellen, dan de godsdienstpsychologie van de moderne scholen.

Deze laat zich met de waardeering der verschijnselen niet in.

Maar géne zal de Schrift als norm der waarheid ook hier moeten aanleggen: zal met de theologie zelve innig moeten samenwerken, en aan haar verschillende oordeelen moeten ontleenen.

En dan blijft er zeker plaats voor onderzoek. Ook voor opzettelijk, experimenteel, onderzoek.

Maar de methode van de godsdienstpsychologie zij dan die, welke we elders (zie onze dissertatie) noemden: „de theologisch-experimentele methode”.

Ook hier hebben wij het licht niet uit te blussen, dat God ons heeft gegeven.

En ook hier geldt het: alleen in Gods licht zien we het licht.

I. W.

## UIT DE SCHRIFT.

### Kom!

De Geest en de Bruid zeggen: Kom en die  
het hoort zegge kom!

Openb. 22:17.

Dit is het bruidlied der wachtende Kerk: een gebed.

In dit woord hooren wij de strijdende kerk op aarde roepen om de wederkomst van haar Jezus.

Het is de Geest Gods, die dit verlangen werkt en sterkt, want door de kracht van dien geest zoeken de geloovigen de dingen, die boven zijn, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods, en niet die op de aarde zijn.

Zoo wordt het hartstochtelijk verlangen steeds sterker in het hart der Bruidkerk.

De Geest en de Bruid zeggen: Kom!

Dat zijn geen twee bidders naast elkaar.

Nog veel minder los van elkaar.

Niet de Geest afzonderlijk.

En daarna de Bruid afzonderlijk.

De Geest zegt het in het hart der Bruid.

En de Bruid zegt het in den Geest.

Dat gebed is de troost der worstelende gemeente midden in haar druk, haar nood en haar arbeid. Zoo wacht zij op den hemelschen Bruidegom. Vol zalig heimwee.

Hij is mijn Liefste en ik ben zijne.

Och, dat mijn Liefste tot zijn hof kwame en als van zijne vruchten.

Dit heimweevol verlangen naar Jezus' wederkomst uit zich in dat ééne woord, waarin al de kracht der wachtende liefde is samengevat: Kom!

Echte liefde houdt geen lange betoogen.

Het bidden in geloof is kort en krachtig.

Het is een vragen: Kom!

Toch wordt die korte bede niet zonder eerbiedige onderwerping opgezonden.

De Bruid heeft maar één verlangen meer, één heilige passie: Kom!

Maar toch, al dringt haar liefde haar tot dien hartstochtelijken uitroep, zij begeert de verhooring in stille onderwerping te verbeiden.

Juist wie zoo innig smeekt: „Kom!” Kan zoo rustig wachten, wetende, dat de Liefste der ziel geen oogenblik langer toeft dan beslist noodzakelijk is.

Zoo is er hope op zijn heil.

Maar ook een zich door zijn hand laten leiden.

Voorts getrouw arbeiden.

Want, of ge waarlijk bidt: „Kom Heere Jezus” het moet niet daarin uitkomen, dat ge mijmerend neerzit, maar dat ge in zijne kracht het leven aandruf.

Denk maar aan de discipelen van den Heiland. Zij wisten van zijn wederkomst.

Hij zelf had die voorspeld.

Op den Olijfberg had hij engelen gezonden, om er uitdrukkelijk van te spreken.

En, zij verlangden er vurig naar.

Toch zijn ze, al biddend en verlangend, terug-

gekeerd naar Jeruzalem en zijn volop, met heel hun ziel, aan den arbeid getogen. Zij hebben zich niet mijmerend uit het leven teruggetrokken als eenzame wachters.

Midden in den storm en den strijd hebben ze verlangd en gebeden: Ja kom, Heere Jezus!

Dit gebed wordt dus niet oprecht gebeden in de donkere kloostercel, maar in het drukke, bewegelijke menschenleven.

Want wie bidt dat de Koning komen zal, moet tegelijk arbeiden opdat hij komen kan.

De weg moet bereid voor Zijn aangezicht.

Steenen moeten weggeruimd, bergen geslecht, dalen gevuld. Het Evangelie des Koninkrijks moet gepredikt worden. Hoe meer Christus' woord doorwerkt op alle levensgebied, hoe dichter Hij nadert.

En, hoe inniger zijn gemeente bidt.

In dat gemeenschappelijk gebed der verlangende kerk moet ook de stille stem van den enkeling worden gehoord. Het is niet genoeg, dat de Geest zegt: Kom! noch dat de Bruid het zegt. Wij moeten ook ieder persoonlijk, hoorende het Woord Gods en het smachtend roepen der gemeente, meezeggen, meebidden: Kom! Ja, als wij het niet persoonlijk zeggen, dan zegt de Geest het niet en evenmin de kerk. Want alleen die door den Geest geleid worden, die zijn kinderen Gods.

Nu staat er niet: zegt, maar zegge. Dit is dus een goddelijk aanraden.

Wat is het geloof hier heerlijk eenvoudig voorgesteld. Enkel maar een zeggen tot Christus: Kom! Maar daar ligt heel wat in. Want de Heiland kan niet komen zonder de zonde te straffen en recht te doen over den goddelooze. Wie dus bidt: Kom! wie het waarlijk bidden kan en mag, die heeft vertrouwen, dat hij van Hem niet beschaamd gemaakt zal worden in Zijne toekomst.

Juist het verlangen naar Christus' wederkomst is een bron van heerlijke activiteit en van bezielend strijdend tegen de zonde.

F. C. M.

## KERKELIJK LEVEN.

### Synode-Indrukken.

#### II.

#### Openingsrede.

De Zuiderkerk is een van die vele kerken in ons land, welke sprekend getuigenis afleggen van den bloei van ons kerkelijk leven.

Het vorige jaar pas in gebruik genomen, voldoet zij aan alle moderne eischen.

Doen sommige van onze nieuwgebouwen door het gebruik van sterke en dikwijls op z'n scherpst kontrasterende kleuren niet prettig aan, met dit is het niet het geval. Integendeel doet het door het overwegende wit der muren met daaronder een rand van lichte baksteen, gezoomd door donkerder betimmering met banken in dezelfde kleur aangenaam aan.

Gasverwarming brengt het ruime, in kruisvorm opgetrokken en van drie gaanderijen voorziene gebouw op prettige temperatuur. De bekleeding der vloeren in de paden en voor het front zijn te meer een welsprekend bewijs, hoeveel de Assergemeente voor den dienst des Woords over heeft.

De gemeente heeft onzen lof niet nodig, maar toch willen wij niet nalaten haar goede verzorging van deze plaats harer bijeenkomsten te prijzen.

De oudste Dienaar des Woords, Dr. H. W. Laman, opende, zooals men reeds weet, de Synode. Hij is in ons land geen onbekende. Zijn medewerking aan kerkelijke bladen heeft hem terecht goede vermaandheid bezorgd. De stukken, welke hij schrijft, zijn bij uitstek praktisch, geven blij van zekere humoristische bezadigheid en christelijk gezond verstand. Er loopt iets van de wijsheid der oude spreuken doorheen. Stellig heeft hij zich moeten bedwingen om in zijn openingswoord den humoristischen draad niet mee in te weven. Maar bij een Synode, saamgeroepen voor zulk een bijzonder ernstig geval, zou de minste humoristische inspelende als schrijnend zijn gevoeld. En, wat wij dan ook noemden, het christelijk gezond verstand stelde Dr. Laman in staat het gewenschte spoor op te gaan en daarop tot het einde toe te blijven.

Over de Synodale herinneringen, welke aan Assen verbonden zijn, wijdde hij niet breed uit, al mocht het niet onvermeld blijven. Hij rekende er mee, dat de zaak, waarvoor de Synode was samengekomen, aller hoofden en harten vervulde. En in deze vond hij het rechte woord.

Jezus stilt den storm!

Dat was zijn thema.

Een heerlijke gedachte, waarvan de Synode zich in deze moeilijke dagen niet genoeg kan doordringen.

Alleen wanneer er vertrouwen is in onzen Heiland, een stadig zien op Hem, een gelooven, dat Hij hoe overigens het verloop en inzonderheid de afloop moge zijn, onze kerken uit de onrust zal leiden aan de wateren der rust.

Als de Synodeleden Zijn stem blijven hooren: Vrees niet, geloof alleenlijk, zullen ze ook als de golven zich hoog mochten verheffen, even rustig staan als bij kalme zee.

Reeds in de openingsrede erkenden wij de leiding des Heiligen Geestes.

## Het Moderamen.

De verkiezing van het Moderamen liep ditmaal zeer vlot van stapel. Vergeleken met de Synode van Utrecht, droeg het zich thans zelfs verwonderlijk gemakkelijk toe. Reeds een paar weken te voren werden vermoedens geopperd omtrent de keuze van den voorzitter. En de meeste gevoelens, waarvan wij kennis kregen, concentreerden zich op den pastor van Vreeland.

Ds. Fernhout, een onzer veteranen, die gelukkig ondanks zijn leeftijd nog niet buiten gevecht is gesteld, is wel een van die figuren, die in onze kerken om zijn beminnelijke karaktereigenschappen de algemeene hoogachting geniet. Rijzig en rank van gestalte, met fijn besneden gelaat, iets teers en vaak iets vibreerends in zijn stem, in heel zijn optreden een gentleman, daarbij uitgesproken principieel, bovendien begiftigd met een bijzonder onderscheidingsvermogen voor de Gereformeerde levenspraktijk, is hij een sieraad voor onze Synode.

De teerheid van zijn hart, het fijne van zijn geest kwamen in de eerste week al dadelijk sterk uit bij een zeer droeve gelegenheid. Toen de Synode diep onder den indruk van het verscheiden van Dr. de Moor verkeerde en alle leden een psychischen schok hadden gevoeld, hield de Praeses een eenerzijds gevoelige, anderzijds psychisch sterkende rede, waardoor uitdrukking werd gegeven aan wat in de Synodeleden omging, maar ook om weer evenwicht te schenken. Die toespraak tot de Synode zal onvergetelijk blijven. Wanneer wij zeiden, dat het woord van Ds. Fernhout de noodige ontspanning bracht, zou dit mogelijk misverstand wekken. De droefheid en de innerlijke rouw werden daardoor niet het minst verzwakt. Maar het „zij mannelijk en sterk!”, door den voorzitter met een eigenaardig timbre in zijn stem den Synodeleden toegeroepen, miste zijn uitwerking niet. Wij zouden niet weten, wie het hem had kunnen verbeteren. Ook door hemzelf werd — naar ons persoonlijk gevoelen — deze toespraak niet overtroffen. Ook zijn rede in de Zuiderkerk te Utrecht bij de uitvaart van het stoffelijk overschot was alleszins treffend. Maar zij moest toch een streepje beneden zijn toespraak ter Synode zelf blijven.

De overige leden van het moderamen zijn al evenmin onbekenden. Over Ds. Laman, die tot assessor verkozen werd, schreven we reeds. De seribaas, Dr. Keizer en Ds. Klaarhamer, hebben hun sporen in dienst van verschillende Synodes reeds verdiend. Zij zijn voor menschen, die voor het secretariaat niet in de wieg gelegd zijn, wel de meest beklagenswaardige leden der Synode. Als de anderen van allen Synodalen arbeid ontslagen zijn, begint het zwaarste werk voor hen pas. Maar hun gezichten verraden, dat zij het gaarne voor de Synode over hebben om nog een half jaar of langer voor de uitgave der Acta te ploeteren. Het is een kwestie van passion pour le métier.

## De stemming.

Van meermal was de stemming een zeer rustige. Volgens hen, die veel Synodes hebben bijgewoond, ongewoon rustig zelfs. Vielen er anders over vaak mingewichtige aangelegenheden soms incidenten voor, die even storing brachten in den toon, nu schijnen allen van angstvalligheid beziel te zijn. De toelag om geen onvoorzichtig woord zich te laten ontvallen, is duidelijk merkbaar. Wij denken, dat nu menig hart voortdurend de bede rijst: „Zet Heere een wacht voor mijn lippen en behoed de deuren van mijn mond”. Toch doet deze voorzichtigheid aan het broederlijke in den omgang niet te kort. Het is geen voorzichtigheid, geboren uit wantrouwen, maar uit conscientieusheid. Daarom is de sfeer, die zich rond de Synode heeft verdicht, niet alleen een kalme, doch ook een aangename.

Slechts eenmaal bleek er hoogspanning te zijn. Gelukkig werd die niet veroorzaakt door verschil van meening in den boezem der Synode. Neen, oorzaak was het lungenachtige bericht in het „Handelsblad”, als zou in een van de commissies, waarvan Dr. de Moor voorzitter was, de woordenwisseling een heftig karakter hebben aangenomen en waarmee dan het overlijden van Dr. de Moor in verband werd gebracht. Groot was de verontwaardiging, toen dit „Handelsblad”-bericht tot ons doordrong. Men had hier weer te doen met één van die infame berichten, waarmee de Liberale Pers de Gereformeerde Kerken bestookt. En bepaaldelijk proefde men daaruit venijn tegen Prof. Kuyper. Misschien komen we daarop nog wel terug.

Zooals men weet, zond de Synode een protestogram. Doch zie, toen dat was geschied, keerde de oude, rustige stemming dadelijk weer.

De Heere geve, dat die bewaard moge blijven tot het einde toe.

HEPP.

## OPVOEDING EN ONDERWIJS.

### Beroepskeuze.

Indien er één terrein is, dat de aandacht van christelijke zijde verdient, dan is het voorzeker dat van de beroepskeuze.

Niet alsof er ook maar één stukje grondgebied zou zijn, waar we niet onze belangstelling zouden

moeten blij-

juist nu zu-

Dat heeft

De Room-

wat ze ku-

Van hart-

toeling van

keuze-blad-

kant toch

dat niet al-

nemende ka-

Niet echt

maar een

is thans de

anders.

De zaak

roepskeuze

vraagt al

wijskringen

heeft men

eenigingen

En dat is

Immers d

de kwestie

geerden ar

vraagd en

beroepskeuz

beste moge

zaak van

voor een g

van een be

Geen wo

goede leidin

van zeer v

ons sociale

De sinds

psychologis

op ongevee

leeken heel

zoo verder

verband m

En het is

de commiss

damsche Ch

rend voeli

plaatsse, wa

haar subsid

Allemaal

Maar daa

we moeten

Immers l

commissie

bureaux, de

eigen wijze

En geleid

vrij aan,

publieke ka

de vraag i

zaak wettel

En deze

zocht.

Nu spree

in de een

advies te

dingen wa

geen reden

Daarom

zeggen, zoo

onze bevre

ries, dat v

Bij de h

drie vragen

De eerste

schappij op

van de kar

zijn ieder j

dig, en er

rond zonde

zend leerlin

dat het niet

te doen be

houding aa

wanneer of

geboden w

de kansen

Wanneer

een ander

beroep, w

benevens s

met dat van

verstandige

doen voor

Zoo is e

oeconomisc

eischt een

een inzicht

Om dit alle

commissie,

met de ver

gingen ben

maken van

roepen. Me

len op een

weer in h

Dat is al

dat de geg

op de soci

stuk.